

به نام خدا

تحلیل سیاسی هفته (۶۴) ارزیابی نطق وندی شرمین در جلسه استماع کمیته روابط خارجی سنای آمریکا

مقدمه

شامگاه سه‌شنبه ۱۵ بهمن‌ماه ۱۳۹۲ (چهارم فوریه ۲۰۱۴) خانم وندی شرمین، نماینده آمریکا در مذاکرات هسته‌ای ایران و گروه ۵+۱ که به همراه معاون وزارت خزانهداری آمریکا، دیوید کوهن به جلسه استماع کمیته روابط خارجی سنای آمریکا رفته بود، نطق مفصلی درخصوص «طرح اقدام مشترک»^۱ بین ایران و گروه ۵+۱ انجام داد که حاوی نکات غیرسازنده و مداخله‌جویانه‌ای درخصوص جمهوری اسلامی ایران بود.^۲ حال آنکه قرار است ایران و گروه ۵+۱ در ۲۹ بهمن‌ماه ۱۳۹۲ در وین پایتخت اتریش مذاکرات جامع هسته‌ای را ادامه بدهند. صحبت‌های وندی شرمین قبل از شروع مرحله حساس و نهایی مذاکرات، قابل تأمل است. در شرایطی که طرح اقدام مشترک صرفاً درخصوص پرونده هسته‌ای است، معاون وزیر خارجه آمریکا با دامن زدن به مباحثی همچون حقوق بشر، موضوعات منطقه‌ای و مداخله در امور داخلی ایران مقاصد دیگری را دنبال می‌کند. پرواضح است که ناکامی دیپلماسی آمریکا در خاورمیانه، به ویژه شکست مذاکرات ژنو ۲ درباره سوریه در این لفاظی‌های خصمانه بی‌اثر نبوده است. ژنو ۲ نشان داد که بدون همکاری جمهوری اسلامی ایران، موضوعات و مسائل منطقه‌ای به راحتی قابل حل نیستند. با توجه به اشاره شرمین به مسائل داخلی و نقش منطقه‌ای ایران قابل پیش‌بینی است که در صورت مختومه اعلام شدن موضوع هسته‌ای، آمریکا در حوزه‌های دیگر مثل حقوق بشر و... گزینه تحریم و فشار را علیه جمهوری اسلامی ایران دنبال خواهد کرد.

۱. محورهای نطق وندی شرمین

هرچند بخشی از صحبت‌های خانم وندی شرمین کماکان برای اقناع منتقدان تفاهم هسته‌ای با ایران در داخل سنا و لابی‌های مختلف می‌باشد اما اظهارات وی صرفاً جنبه مصرف داخلی نداشته و به نوعی جهت محک زدن و آماده کردن فضای ذهنی مذاکره‌کنندگان ایرانی و سایر طرف‌های حاضر در مذاکرات هسته‌ای عنوان شده است. درواقع با توجه به مذاکرات پیش رو به نظر می‌رسد طرح موضوعاتی همچون عدم ضرورت وجود سایت فردو و آب سنگین اراک، از نیات واقعی آمریکا درخصوص تفاهم جامع با ایران پرده‌برداری می‌کند.

بخش دیگر اظهارات وندی شرمین به مبحث تحریم‌های کنگره مرتبط می‌شود. وی نیز معتقد به تأثیرات منفی تصویب تحریم‌های جدید بر روی دیپلماسی آمریکاست. درواقع، وندی شرمین به خوبی می‌داند که جمهوری اسلامی ایران همچون گذشته به همه مقررات و بازرسی‌ها در چارچوب قوانین بین‌المللی عمل نموده و در صورت تصویب تحریم‌های جدید، این بار کشورهای دیگر از تحریم‌های مذکور تبعیت نخواهند کرد که این امر منجر به فروپاشی ساختار تحریم‌های اقتصادی علیه ایران خواهد شد. وضع تحریم‌ها در حین مذاکرات، نه تنها رژیم تحریم‌ها را غیرمشروع‌تر از قبل می‌نماید، بلکه روند دیپلماسی را نیز مختل کرده و تبعات داخلی زیادی برای دمکرات‌ها خواهد گذاشت. دیوید کوهن، معاون وزیر خزانهداری آمریکا و مقام مسئول این کشور در امور تحریم‌ها نیز که به همراه وندی شرمین به جلسه استماع کمیته روابط خارجی سنا رفته بود، آشکارا از

1. Joint Plan of Action

۲. برای مشاهده متن اصلی سخنرانی به نشانی اینترنتی زیر رجوع کنید:

<http://iipdigitaltest.usembassy.gov/st/english/texttrans/2013/10/20131004284046.html>

پیشبرد سیاست دوسویه در مقابل ایران از همان روزهای آغازین دولت اوباما سخن گفت که به اعتقاد وی تاکنون مثمرتر بوده و به مذاکره‌کنندگان آمریکایی قدرت چانه‌زنی داده است.

۲. دلایل و اهداف نطق وندی شرمن

جنبه دیگر صحبت‌های وندی شرمن، محک زدن ایران و طرف‌های دیگر در مذاکرات پیش روی اواخر بهمن‌ماه است، مخصوصاً آنجا که شرمن از عدم ضرورت وجود تأسیسات زیرزمینی فردو، نیروگاه آب سنگین اراک سخن به میان آورده است، این اظهارات بی‌اساس وندی شرمن، بخشی از نیات و مقاصد آمریکا درخصوص توافق جامع احتمالی با ایران را رمزگشایی می‌نماید. این امر، ضرورت آمادگی لازم مذاکره‌کنندگان ایرانی برای مقابله با زیاده‌خواهی آمریکا را در مذاکرات فرارو برجسته می‌سازد.

وندی شرمن و دولت اوباما در فضایی پر از انتقاد و فشار از ناحیه لابی‌های صهیونیستی و عربی به همراه فشارهای مقام‌های رژیم صهیونیستی و برخی رهبران عرب قرار دارند، گروه‌هایی در تلاش جهت القای این مطلب هستند که دیپلماسی و مذاکره با ایران امری بی‌فایده است و گزینه نظامی باید درخصوص این کشور اعمال شود. از این رو گروه‌های مذکور در تلاشی مذبوحانه به دنبال جا انداختن این فرض کاملاً اشتباه هستند که مذاکره با ایران تکرار تجربه شکست خورده کره شمالی است. مخصوصاً اینکه در آن مذاکرات، وندی شرمن به همراه مادالین آلبرایت - وزیر خارجه وقت در دوره بیل کلینتون - نقش اصلی را در مذاکرات هسته‌ای آمریکا و کره شمالی ایفا می‌کردند. لذا گروه‌های تندروی داخلی به دنبال بهره‌برداری از تجربه ناموفق وندی شرمن و دمکرات‌ها در قضیه کره شمالی هستند. البته گفتنی است که آمریکایی‌ها، حتی در مواجهه با کره شمالی نیز به تعهدات خود در قبال این کشور از جمله ایجاد دو رآکتور آب سبک، پایبند نبودند.

شرمن در نطق اخیر خود به نظارت‌های پی‌درپی و مضاعف درخصوص فعالیت‌های هسته‌ای ایران اشاره کرده است، چراکه یکی از نقدهای منتقدان توافق مشترک ژنو به دستگاه سیاست خارجی آمریکا، راه‌های گریز و احتمال دور زدن دیپلماسی می‌باشد از این رو، وندی شرمن در گزارش خود به کمیته روابط خارجی سنا، به بسته شدن این منافذ احتمالی، افزایش سازوکارهای نظارتی و تشکیل کمیسیون مشترک با حضور نمایندگان ایران و گروه ۱+۵ تأکید کرده است. درواقع تشدید سازوکارهای نظارتی در پرونده هسته‌ای ایران، اقدامی در جهت کاهش فشارهای کنگره و بهره‌گیری از تجربه کره شمالی تلقی می‌شود.

۳. ملاحظات جمهوری اسلامی ایران

به‌نظر می‌رسد شرمن، کوهن و در رأس آنها، جان کری به نقطه‌ای رسیده‌اند که اختیار نهایی و کنترل شرایط از دست آمریکا خارج شده است. آنها سیل هجوم هیئت‌های سیاسی و تجاری کشورهای اروپایی و دیگر کشورهای جهان را به ایران مشاهده می‌کنند و از آنجا که نگاهی رقابتی به این موضوع دارند تلاش می‌کنند نسبت به این وضعیت به تجار و شرکت‌های رقیب، هشدار دهند. از همین رو، دیوید کوهن معاون خزانه‌داری آمریکا با سفر به کشورهای مختلف به آنها متذکر گردیده که اکنون زمان تجارت با ایران نیست.

وندی شرمن بارها در محافل مختلف، مقایسه ایران با کره شمالی را اشتباه دانسته و به تفاوت‌های بسیار زیاد ایران و کره شمالی در ابعاد مختلف سیاسی، اقتصادی و... اشاره کرده است. وی که از تجربه مذاکره هسته‌ای با کره شمالی برخوردار است، سعی دارد از تکرار اشتباهات گذشته جلوگیری نماید. یکی از ضعف‌های مذاکره هسته‌ای آمریکا با کره شمالی در دوره مسئولیت وندی شرمن، فقدان پیش‌بینی سازوکارهای نظارتی و راستی‌آزمایی درخصوص فعالیت‌های هسته‌ای کره شمالی بود، امری که راه‌های گریز زیادی را برای پیونگیانگ برای توسعه برنامه‌های هسته‌ای خود باز نمود و به عبارتی دولت کره شمالی

از دیپلماسی آمریکا به نوعی سوءاستفاده کرد. همین تجربه ناموفق، دستاویز گروه‌های تندرو جهت برهم زدن مذاکرات با جمهوری اسلامی ایران شده است.

از سوی دیگر، اظهارات وندی شرمن و ادبیات موجود در آن از سیاست واقعی آمریکا رونمایی می‌کند، بدین صورت که کاخ سفید به دنبال اتخاذ همزمان دیپلماسی و فشار درخصوص ایران است. آنها درصدد هستند دیپلماسی را در شرایط فشار از طریق اهرم تحریم‌ها به پیش برده تا در این شرایط شانس نیل به اهداف خود در مورد ایران را بالا ببرند. لذا از طرفی تلاش می‌کنند ساختار تحریم‌ها را دست نخورده و مستحکم نگه دارند (سیاست چماق) و از سوی دیگر با گشایش‌هایی اندک در رفع تحریم‌ها، راه دیپلماسی را باز نگه دارند (سیاست هویج).

نتیجه‌گیری

نطق مداخله‌جویانه وندی شرمن در جلسه استماع کمیته روابط خارجی سنا نشانگر این امر است که رهبران آمریکا به‌رغم مذاکره مستقیم با مقامات جمهوری اسلامی ایران، همچنان به سه دهه سیاست خصمانه خود علیه دولت و ملت ایران ادامه می‌دهد. صحبت‌های شرمن درخصوص کشورمان، از نیات واقعی آمریکایی‌ها که در پشت لفافه‌های دیپلماتیک پنهان شده است، رمزگشایی می‌کند. در واقع هدف اصلی آمریکا تضعیف ایران و جلوگیری از افزایش نفوذ و قدرت معنوی کشورمان در منطقه و جهان است. دمکرات‌های آمریکا که در کنفرانس ژنو ۲ متوجه ناتوانی خود در حل و فصل مسائل منطقه‌ای بدون حضور جمهوری اسلامی ایران شده‌اند، به دنبال فرافکنی و گره زدن پرونده هسته‌ای ایران به سایر مسائل داخلی و منطقه‌ای هستند تا مفری برای گریز از تعهداتشان در چارچوب معاهده ان. پی. تی و برنامه اقدام مشترک بیابند. پیشنهاد جان کری به دکتر ظریف، وزیر خارجه کشورمان برای مذاکره در مورد بحران سوریه نیز که در حاشیه کنفرانس امنیتی مونیخ مطرح شد، مؤید همین واقعیت است.